

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

ne odkriva kaj novih kritičnih vidikov, interesantni pa so nekateri odkrito-srčni detajli osebnih stikov in nekatera neprikrito izpovedana avtorjeva mnenja (često baš zato, ker jih je napisal Meško).

Knjiga je izšla ob pisateljevi petdesetletnici.

Pavel Karlin.

Anton Vadnjal, Otoški postržek. Mohorjeva knjižnica, 7. Na Prevaljah 1925. Str. 152. Za ude 10 Din, vez. 17, za neude 15:40 (22:70) Din.

Postržek, «jed, od katere se postrže tudi lonec, ker je zadnja; zatorej se zadnji otrok ostarelih roditeljev šaljivo tudi imenuje: postržek», se čita v Erjavčevi Popotni torbi. Takšen postržnik ali pognezdič je naš Renko Istinič, ki ga duh Erazma Predjamskega hudomušno kliče: Hrenko Tistinič. Sam Stephenson je kriv, da ga imamo, ne pa grajska gospoda, čeprav pred l. 1848. ni dovoljevala ženiti se na roke, na nič: z lokomotivo je namreč nastal nov stan, dovolj donosen, da živé Istiniči.

Dvanajst poglavij je izpolnjenih z avtobiografijo darovitega železničarskega sina, večkrat dostojno Twainovega peresa. Pričenja se v Borovnici, kjer je mladi navihaneec hodil v osnovno šolo pred učitelja Podlunška in kaplana Ponebška. Ker pa razborni patoglavcec ni maral ostati pod mernikom, ampak je hrepenel doseči vsaj toliko slave kot Lenčka na Blokah, so ga poslali najprej v Postojno nadaljevat nauke. Tu so se pripetile domala vse zgone in nezgone, vse šale in žale njegovega otroštva, pripovedovane zdaj s pesniškim poletom in lepimi ukrasi, zdaj s šegavo besedno igro, s primerno vpletenimi navedki in domislicami kakor tudi s točnimi dušeslovnimi opazovanji. Vsa pripoved je prešinjena s toplim čuvstvom in s pristno notranjsko krajevno barvitostjo. Med podrobnostmi naj omenim samo vložek o črevljarju, ki je s pogodbo hudobcu svojo dušo zastavil, da mu je bognasvaruj dobavljal usnje. Po preteklem roku je smolec ukanil peklenščka, češ, najin dogovor ne velja, saj stoji koncem listine, podpisane na Razdrtem, črno na belem: *Razdrto* na dan svetega Matije 1799!

Pa tudi dokaj resnega gradiva najdeš spotoma. Opombe vredno je, s kakim rahločutjem se je pisatelj umel dotakniti spolnega vprašanja vpricho radovednega dečka (str. 101). Jezik je izredno bogat, marsikatera drobtina pride v prid bodočemu slovarniku. Še več pa zaleže to, da je otrebljen kakor redko kje ob sedanjih mnogopisnih časih. S tem pa še nisem rekel, da se Vadnjal vselej strinja z Breznikovimi pravopisnimi in purističnimi načeli. Mimogrede bodi dostavljeno, da se portugalski novce «milreis» ne izreka kot nemški «rajs» (51)... Brezdvomno poseže ta ali oni sestavljalec mladinskih čitank po kakem odlomku iz Otoškega postržka, n. pr. str. 85 do 84. Knjiga pa ni užitna samo za deco, temveč tudi za odrasle, posamezne potankosti bodo dodobra pojмили šele starejši čitalci.

A. Debeljak.

Slovensko debatno ali komorno pismo v minuli 60letni dobi. Skromni osnutki slovenskega debatnega pisma ali pisma s stavkovnim krajšanjem za hitre govore v zbornicah, s katerim moremo v minuti stenografirati do 160 besed, segajo v sedmo desetletje minulega veka. Leta 1865. je slovenjgraški nadučitelj France Hafner, pozneje šolski nadzornik, sestavil prvo slovensko stenografijo po Gabelsbergerjevem sestavu. Čeravno je njegov prevod danes brez praktične vrednosti, ga je prof. Miholić kot zanimiv zgodovinski prispevek v letih 1900. do 1902. doslovno priobčil v «Stenografu» po izvorniku, hranjenem v saksonskem stenografskem zavodu v Dresdenu. Poleg poslovnega pisma obravnava Hafner v četrtem delu svojega prenosa v skrčeni obliki tudi

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

stavkovno ali debatno krajšanje, ki je hkratu prvi in najstarejši nam ohranjeni, četudi nepopolni poizkus slovenskega komornega pisma. Nedvoumno bi Hafner tistihdob s svojim sicer samostojnim delom uspel, da je sledil svojima prednikom Hegerju in Vinkoviču, ki sta se v svojih prevodih glede označbe poedinih znakov tesno oklepala Gabelsbergerjevega izvornika. Zaeno pa bi se moral avtor ozirati tudi na ostale, takrat že poznane slovanske prevode Gabelsbergerjevega sistema. Neuspeh Hafnerjevega prenosa je pripisovati predvsem nepotrebni in nepremišljeni premembi označevanja posameznih Gabelsbergerjevih znakov brez znanstveno-jezikoslovne utemeljitve. Zato je odbor I. praškega spolka Gabelsbergerjevih stenografov kot merodajni ocenjevalec stenografskih proizvodov zaradi varovanja enotnosti zavrnil Hafnerjev od Slovenske Matice v presojo vposlani slovenski prevod, ker ni bil spisan na temelju vzajemnosti s stenografskimi prevodi ostalih slovanskih narodov. Radi popolnitve naj še omenim, da je priredil še pred Hafnerjem znani komorni stenograf Ivan Tanšek praktičen prevod slovenskega debatnega pisma, katerega je uspešno uporabljal izza leta 1866. pri stenografiranju slovenskih govorov v bivšem Krajskem deželnem zboru skupno s svojim učencem, leta 1869. preminulim pravnikom Ivanom Štempiharjem. Obžalovati je, da se nam nista ohranila niti Tanšekov niti prevod Ivana Kapretza, ustanovitelja in predsednika Ljubljanskega stenografskega društva, katero je leta 1865. prenehalo s svojim poslovanjem. Slednjemu je bilo že leta 1863. poverjeno mesto komornega stenografa za slovenske govore v Krajskem deželnem zboru, iz česar moremo z gotovostjo sklepati, da je bilo Kapretzovo slovensko debatno pismo leta 1863. rokopisno vsaj v osnutku že izdelano ter preizkušeno.

Prvo tiskano debatno pismo pa smo prejeli Slovenci stoprav leta 1878. Priredil ga je vzporedno s hrvatskim prevodom po Gabelsbergerju, naslanjajoč se na češki prenos, tedanji zagrebški filozof Anton Bezenšek ter ga objavil v III. letniku «Jugoslavenskega Stenografa». Po metodi prof. A. Heinricha je razdelil komorno pismo v etimologijo, ki uči, kako se morejo besede krajšati, ter v sintakso, ki nam kaže, kdaj se smejo besede krajšati kot stavkovni členi. Bezenškovega debatnega pisma ne smemo podcenjevati niti soditi prekritično, kljub temu, da je v metodičnem in jezikovnem pogledu dokaj pomanjkljivo. Vendar je svoječasno zlasti pri srednješolski mladini vzbudilo obilo pozornosti ter pospešilo učenje slovenske stenografije. V domači stenografski literaturi pa tvori vsekako važen zgodovinski pojav. Neoporečna zasluga Bezenškova je, da so se že leta 1877. osnovali prvi slovenski stenografski venčki na gimnazijah v Mariboru, Novem mestu in Ljubljani, kjer so se dijaki po njegovem prenosu vežbali v korespondenčnem in debatnem pismu. Profesor Bezenšek je potom svojega strokovnega mesečnika vzgojil prve slovenske stenografe ter z uspehom širil stenografsko idejo med Slovenci in Hrvati. Ko je Bezenšek v poznejših letih izprevidel poedine hibe in nedostatke svojega prenosa, je ponatis debatnega pisma v posebni knjigi opustil, kakor je leta 1899. na prvem shodu slovenskih stenografov v Žalcu na predlog prof. Vambergerja v pričakovanju Novakove slovenske stenografije odstopil od namere, da izda svoje leta 1893. izišlo slovensko poslovno pismo v predelani obliki. Enako tudi Bezenškov dolgoletni tekmeec profesor Franjo Magdić s svojim nedostatnim osnutkom slovenskega debatnega pisma, objavljenem v posebni knjigi l. 1898. v Zagrebu kot dodatek korespondenčnemu pismu, ni prodril v Slovencih. Magdićev prenos nedvoumno nadkriljuje Bezenškovega v metodični razporeditvi debatnega gradiva, toda pri Magdiću pogrešamo zopet stvarne poglobitve v

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

stenografski sistem ter v dialektične posebnosti slovenščine, ki je preveč prepletena z nepotrebnimi hrvatizmi. Medtem ko sta Bezenšek in Magdič, borec se za prvenstvo med Slovenci, ponajveč v brezplodni, češče preostri osebni polemiki na škodo izboljšanja njunih slovenskih prevodov žrtvovala dokaj dragocenega časa, je tedanji profesor novomeške gimnazije Fran Novak tibo in smotreno izpopolnjeval svoj prenos slovenske stenografije ter ga v načrtu leta 1890. tudi dovršil. Nepričakovano je završalo v stenografskih gajih, ko je stopil profesor Novak leta 1894. iz svojega skromnega zatišja prvič na plan z vzorno sestavljeno monografijo «Samoznaki in okrajšave v slovenski stenografiji». Zaradi svoje temeljitosti je vzbudilo delo v vseh strokovnjaških krogih upravičeno občudovanje in zaslužen priznanje. Jeseni leta 1894. je nastopil prof. Novak službo na novo oživiljeni gimnaziji v Kranju, kjer so po dveh letih njegovi zasnovani načrti dozoreli ter se približali skorajšnjemu uresničenju popolne izdaje poslovnega in debatnega pisma. Nestrpnemu pričakovanju slovenskih stenografov se je prof. Novak predvsem oddolžil leta 1896. z mojstrski dovršeno, z bogato zbirko primerov opremljeno razpravo o začetnih okrajšavah v slovenskem debatnem pismu, ki je izšla v izvestju kranjske gimnazije. Tem so sledile naslednje leto še srednje in končne okrajšave kot predhodnice popolne izdaje debatnega pisma. Odlični strokovni kritiki, zlasti češki in hrvatski pa tudi nemški, so priznali Novaku na podlagi izdanih monografij prvenstvo med slovenskimi stenografi. Ustvaritelj jugoslovanske stenografske kritike, prof. Mijo Vamberger, je nazval Novakove začetne in srednje okrajšave «mojstrsko delo», končne pa «dovršeno stenografsko kompozicijo z mogočnimi fugami, izdelane tako izborno, kakor so v glasbi svetovnoznane skladbe Bachove in Händlove. Smelo trdim, da tako jasne, pregledne in temeljite monografije o končnih okrajšavah niti nemška stenografska literatura ne premore.» Čim je Novak po intenzivnem, mnogoletnem trudu v vseh podrobnostih obdelal obširno stenografsko snov ter dovršil poslovno in debatno pismo, je zadel zaradi takratnih slovenskemu znanstvenemu pisatelju nenaklonjenih razmer na težko premostljive ovire glede izdaje svojih proizvodov. Ker se je slovenska stenografija dotlej ponajveč gojila le v zasebnih dijaških venčkih in tečajih, ni mogel Novak dobiti založnika za svoje knjige. Da pospeši poučevanje slovenske stenografije na naših srednješolskih zavodih, je Novak v svoji idealni požrtvovalnosti kljub predvideni negotovosti glede uspešne razprodaje učnih knjig leta 1900. sam založil natis korespondenčnega ter leto kesneje tudi debatnega pisma. Tako smo Slovenci post tot discrimina rerum prvič prejeli popolno slovensko stenografijo. Ravnateljstvo I. državne gimnazije v Ljubljani je po Novakovem predlogu pri bivši avstrijski vladi izposlovalo aprobacijo obeh knjig v učne svrhe. V šolskem letu 1902./1903. se je končno slovenska stenografija uvedla kot neobvezen predmet na omenjenem zavodu.

(Konec prihodnjič.) — *Rudolf Binter.*

S R B O - H R V A T S K A D E L A

Prof. St. Stanojević, Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka. Izdavač: Bibliografski zavod, d. d., Zagreb. 1., 2., 3. svezak. Cijena (vsakega zvezka) 45 Din. 336 str.

O osnovi in obsegu te srbsko-hrvatsko-slovenske narodne enciklopedije izvemo iz sporočila Bibliografskega zavoda, da bosta odslej redno vsak mesec izhajala po eden ali po dva zvezka na sedmih ali štirinajstih tiskanih polah

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

bencev, zoprne «nadležnosti» po vsakovrstnih uradih, olupševalna društva itd. Dasi je predmet te ali one satire danes že nekam zastarel, n. pr. tihotapstvo, ostanejo te črtice vendar zanimive kot posebni dokumenti naše dobe.

Njega *dni je sicer oče «Muhoborcev» krepkeje učinkoval s svojimi zasnutki in domislicami, vendar se mu navzlic veliki plodnosti še sedaj katera smešnica izborna posreči, na priliko groteska o kolkovanju (Rsk, šlk, bum) ali o gospodični Kodermučevi. Druge izzvene nekoliko medleje in neokusneje ali te celo pusté hladnega. Poleg številnih komičnih izrazil je pisec uporabil tudi pastiš, posnemaje n. pr. slog hudičeve logike iz Cankarjevega Pohujšanja. Prevečkrat pa se te neljubo dojmi ljubljansko kogakavsko narečje. Izraz mu je vobče bolji nego marsikateremu listkarju, ne da bi bil na višku poslednjih jezičnih ugotovitev ali zahtev. Besedno stavo, ki je včasih izumetničena, je nedavno že na tem mestu grajal Cvetko Golar. *A. Debeljak.*

Slovensko debatno ali komorno pismo v minuli 60letni dobi. (Konec.)

Prva izdaja Novakovega debatnega pisma iz leta 1901. je epohalno znanstveno delo in prvovrstna grafična umetnina. Ker se odlikuje po minuciozni natančnosti in težko dosegljivi popolnosti, je seveda predvsem namenjena strokovnjakom, ki se hočejo intenzivno poglobiti v študij in ustroj stenografskega sistema ter črpati iz monumentalne zgradbe višek grafične vede. Na 64 straneh drobnega tiska z izbranimi primeri obravnava avtor v pregledni, sistematični razvrstitvi pravil in podrobnih izjem v glavnih poglavjih prehodne, enostavne, sestavljene ali mešane in smiselne ali logične okrajšave ter jih zaključuje v obširnem dodatku z važnimi brzopisnimi okrajšavami v javnem življenju češče rabljenih izrazov. — Drugi del knjige pa obsega na 28 straneh po praškem prof. I. Machi vzorno in jasno avtografirani stenogram. Vendar prva izdaja zaradi razsežno nanizanega znanstvenega gradiva v metodičnem oziru ne ustreza docela svrham šolske knjige. V tem nas potrjuje tudi dejstvo, da se debatno pismo zaradi zapostavljanja slovenščine do prevrata ni v izdatnejši meri gojilo v naših srednjih šolah, saj je prva naklada debatnega pisma stoprav po 21 letih pošla v knjigotrštvu. — Kljub neugodnim razmeram je vztrajni in potrpežljivi ravnatelj Novak samozavestno zrl v boljšo bodočnost, ko se njegov življenski trud gledé izpopolnitve slovenske stenografije trajno uveljavi. Po prevratu pa je tudi naša duševnost v vseh panogah občne kulture z narodovim prerobenjem na novo vzbrstela ter pognala sočne cvetove na dotlej zanemarjenem znanstvenem polju. S priznanjem enakopravnosti našega jezika s srbohrvaščino, z ustanovitvijo slovenske univerze, z osnovanjem slovenskih meščanskih in srednjih učilišč, z uvedbo slovenščine v vseh državnih uradih je bil tudi slovenski stenografiji, desetletja zaničevani pastorki, omogočen uspešen razvoj. Neodložljiva potreba je leta 1922. priklicala na dan drugo predelano izdajo Novakovega debatnega pisma, katerega zbog jedrnatega tolmačenja pravil, preglednosti gradiva ter enostavnosti učne metode v skrčeni, a jasni obliki povsem ustreza praktičnosti šolske knjige. Bistvenih izprememb v stenografskem sestavu ne kaže druga izdaja. Obseg učne snovi je v prilog šolske knjige znatno skrajšan na 24 strani tiska s primeri vred, katerih je manj nego v prvi izdaji. Slednje pa nadomešča in izpopolnjuje deset strani obsegaajoča zbirka izbranih praktičnih primerov, ki nudijo dijaku dovolj prilike, da se samostojno vadi v krajšanju. Razdelitev sestavljenih (mešanih) okrajšav v začetnosrednje, začetnokončne in pretrgane je Novak poenostavil, ker srednjekončnih več ne obravnava v posebnem odstavku, temveč jih subsumira pod pretrgane, odnosno začetnokončne okrajšave s simbolnim izražanjem «u» na nadčrti ali pod osnovnico. Logične okrajšave

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

ne tvorijo samostojnega oddelka ter jih avtor le precizno omenja pri brzopisnih. Velike važnosti v debatnem pismu so zlasti slednje, ki niso obvezne, ampak proste. Ker niso prikrojene strogo po pravilih debatnega pisma, se jih v poljudni obliki poslužujemo pri stenografiranju hitrih govorov. V praksi si prizadeva sleherni komorni stenograf, ustvariti čim večje število stalnih okrajšav, da pospeši z njimi pisanje, a tudi hitrejše čitanje stenograma. Zato je posvetil Novak posebno pažnjo brzopisnim okrajšavam, ki so bogat prispevek k parlamentarnemu izrazoslovju. — Uredil jih je dvostopno po abecednem redu, jih v primeri s prvo izdajo, upoštevajoč sedanje potrebe v narodni skupščini, znatno pomnožil, redkejše uporabljive iz prve izdaje pa sploh opustil. Njihovo število je z izpeljankami vred naraslo približno na 500. Znano mi je, da je tudi prof. Dolencec kot bivši skupščinski stenograf priredil obsežnejšo, jako prikladno in alfabetično urejeno zbirko brzopisnih okrajšav, ki jo hrani še v rokopisu. (Ali bi je ne kazalo v doglednem času izdati v priročnem slovarčku?) Nova izdaja Novakovega debatnega pisma prednjači tudi v tem, da so v stenogramu poedini odstavki označeni z vidnimi naslovi, vrste pa opremljene s številkami. Vrednost in prikupljivost knjige pa zvišuje s skrbno natančnostjo in ličnostjo izvedeni, 48 strani zavzemajoči stenogram primerne velikosti, ki ga je avtoGRAFIRAL prof. Osana. — Škoda le, da je prvih 16 strani po litografski krivdi prejako zasenčenih. Knjigo zaključuje kratka debatna čitanka šestih sestavkov, obravnavajočih jugoslovansko povestnico, zemljepisje ter ustavo. — Skladnost med tiskanim besedilom in stenogramom je na nekaterih mestih pomanjkljiva. V §§ 8., 9. in 10. so v tekstu poedine besede pa tudi celi stavki primerov izpuščeni, dasi jih v stenogramu ne pogrešam. Stenogram nasprotno ne navaja primerov iz § 10., odstavka 4., ter na strani 40., vrsta 1., stavka: Razpisuje se mesto veroučitelja. Enako je v stenogramu na strani 18., vrsta 6., izpadel pomožni glagol «so». V tekstu na strani 12., vrsta 2., naj se samoznak mnog- pravilno nadomesti s končno okrajšavo mog-. Nepravilno je, ker imajo na mnogih mestih znak «s», kakor tudi začetni okrajšavi «sa» in «su», ako se pišejo osamljeni, zapotezo. Istotako znak za končni «z» ne sme praviloma imeti predpoteze. Osamljeni zložek «sl» je v več primerih nejasen, med tem, ko sem pri zlogu «lju» opazil predolgo zapotezo. Vzbočki in zaokrožki so ponekodi preizraziti. Na mnogih mestih so soglasniki preveč ojačeni, ne da bi bilo obrazno označevanje vokala «a» v njih upravičeno. Kot primere navajam: gost (stran., vrsta 19.), pesništvo (1., 21.), srca (2., 10.), relativni (6., 15.), istovrsten (7., 5.), ne več (11., 11.). — V sledečih besedah predolga spojnica ni umestna, ker se mora «l» s stesnjevanjem spojencev označiti: politični (14., 16.), poljski (18., 11.), poljedelstvu (24., 2.), poletnem (48., 9.). — Radi predloga, oziroma prilastka, naj odpade sklonilo v primerih: v slovenskem (9., 19.), po narodnem (9., 20.), za dežjem (10., 14.), dnevnega reda (25., 18), vestnega delavca (27., 2.). V perfektu je prišel (9., 14.) zadošča označba debila. — Nerazločno ali netočno so pisane besede: poravnati (7., 15.), trume (10., 12.), slavospev (16., 20.), potisniti (44., 6.), je bila (44., 11.), snidenja (45., 19.), so (48., 5.), blag (48., 7.). — Pri besedi dolgovi (10., 9.) je zapoteza pri «v» odveč, med tem ko del (22., 21.) nima predpoteze. V besedah: razločujemo (25., 2.) — manjka «l»; predloženih (25., 21.) — je sklonilo nepotrebno; baje-slovnem (27., 6.) — naj se krajša začetnokončno. — Pri členkih sem zasledil sledeče nepravilnosti: že davno (21., 1.) — «v» je treba z vpletanjem označiti; celo (21., 17.) — «l» ni izražen s stesnjevanjem; kako (19., 7.) — «o» se praviloma ne izpisuje; zakaj (45., 5.) — simbolno označevanje «a» je v končniku ne-

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

dopustno; a tudi (43., 17.) — «i» pod osnovnico je predolg; malo ne (44., 6.) — «o» praviloma odpade; edino tedaj (46., 2.) — zlog «no» se mora izpustiti. — Na označene netočnosti v stenogramu se mi je zdelo potrebno opozoriti, ker je nova izdaja Novakovega debatnega pisma odobrena kot šolska učna knjiga ter bi poedine pomanjkljivosti utegnile učenca zavesti v dvome.

Osvojitev debatnega pisma je za vsakega inteligenta neprecenljive vrednosti, ker je v tesni zvezi z najvišjimi kulturnimi pridobitvami vsakega naroda. Upravičeno je nemiški stenograf Faulmann dejal: «Durch das Satzkürzungsverfahren feiert der Geist den schönsten Triumph». Prof. Vamberger pa je zapisal: «Novakovo izborno delo o stavkokrajšanju bo ostalo v Gabelsbergerjevi stenografiji najracionalnejši in najlogičnejši del vsega sistema». Potreba debatnega pisma se dandanes uvideva v vseh kulturnih državah, kjer je politično življenje doseglo primerno višino svobodnega razvoja, kjer se je razvila trgovina v mednarodno in kjer se je industrija povzdignila. A ker štejejo javne zbornice med najvišje ustanove javnega življenja, tvori politična ali parlamentarna stenografija najvzvišenejšo reprodukcijo njihovega udejstvovanja. Z uporabo stenografije se krepi energija mišljenja, ker more stenografija misli že v njihovem spočetju sprejemati ter se z njimi vzporedno uveljavljati. Stenografija ojačuje delazmožnost ter nudi vsakomur, ki se je v kateremkoli poklicu poslužuje, dovolj prilike in časa za duševno poglobitev pri snujočem delu. — Iz navedenih razlogov bi se moralo tudi debatnemu pismu v šoli posvečati več pozornosti nego doslej radi neodpušljive tesnorsrčnosti višje šolske oblasti, ki ne uvideva velike koristi stenografije v javnem kot zasebnem življenju. — Težiti je treba za tem, da si vzgojimo med Slovenci čim več izurjenih komornih stenografov, kakršnih v naši državi še vedno primanjkuje. — Pri tej priliki mi sili v pero, pribiti nepojmljivo in žalostno dejstvo, ki drastično osvetljuje sedanje slovenske razmere v svobodni državi. Ni-li bridka ironija usode, da je bil na I. državni gimnaziji v Ljubljani, kot matici in gojiteljici stenografske vede, v šolskem letu 1924./25. ukinjen stenografski pouk, čim je zaslužni dovršitelj slovenske stenografije in nestor slovenskih stenografov, ravnatelj Novak, ki je od leta 1900 dalje predaval svoj priljubljeni predmet, stopivši v pokoj, ostavil zavod?

Vsekakor pa je v interesu pospeševanja slovenske stenografije, da se po vzorcu drugih slovanskih vseučilišč v kratkem tudi na ljubljanski univerzi osnuje prepotrebna stenografska stolica, ko že izza leta 1920. posluje izpraševalna komisija za polaganje izpitov iz slovenske stenografije. Vedno očitneje se kaže potreba ustanovitve slovenskega stenografskega društva ter izdajanje strokovnega glasila z vladno podporo. Prosvitljenost nove dobe pa zahteva, da se vrši letos v Ljubljani slovenski stenografski kongres, združen s proslavo 60letnice obstoja slovenske stenografije ter 70letnice rojstva njenega najzaslužnejšega dovršitelja Frana Novaka.

Rudolf Binter.

S R B S K O - H R V A T S K A D E L A

Jovan Paliković. Prognani. Roman. 560 strani. Založba «Vijenca» v Zagrebu, 1925.

Da spišeš roman po zahtevah pobožne publike in dobršnega dela kritikov, je treba samo nekje začeti in nekje končati; med naslovnim listom in poslednjo piko lahko razmažeš po svoji cesarski volji vse, kar ti pride na um. Saj je vendar znana stvar, da je roman edina vrsta pesništva, ki ne pozna zakonov. Pripovedovati se pravi, povedati karkoli kakorkoli. Kdor ne ve s čim česa početi, naj vzame tisto reč in naj jo zbaše v roman. Ako s tem